

ЛІТЕРАТУРА

1. Берман Г.Дж. Западная традиция права: эпоха формирования / Г.Дж. Берман. – М., 1998. – 284 с.
2. Бокоев, Ж.А., Модели современного конституционализма и опыт постсоциалистических государств (На прим.Кыргыз.Респ.) [Электронный ресурс] – Дис. ...канд. юрид. наук спец. : 12.00.02 – «конституционное право» / Ж.А.Бокоев – М.:РГБ, 1998. – 223 с.
3. Вебер М. Идея социализму / М. Вебер // Журнал соціології і соціальної антропології / М.Вебер. – Том II., 1999. – № 3. – С.22-25.
4. Еременко Ю.П. Предмет российского конституционного права / Ю.П. Еременко. – Ростов-на-Дону, 1996. – 121 с.
5. Кампо В. Український конституціоналізм: європейський вимір // Юридична тема – №10 (70), 31 травня 2006 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/2278/>
6. Рябинин Н.А. Государственность и российский конституционализм / Н.А. Рябинин // Конституционные основы организации и функционирования институтов публичной власти в Российской Федерации : материалы Всероссийской научно-практической конференции (20–21 апреля 2000 года). – Екатеринбург :Изд-во УрГЮА, 2001. – С. 52-56.
7. Рябченко О.П. Теоретичні засади конституціоналізму / О.П.Рябченко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1699_page_24.htm
8. Словська, Ірина Євгенівна. Український конституціоналізм: етапи становлення і розвитку – Дис. На здобуття наук.ступеня канд. юрид. наук. спец. : 12.00.02- «конституційне право» / І.Є.Словська – К.,2004. – 238 с.
9. Сони́на Л.В. Конституціоналізм в Російській Федерації як політико-правовий режим : автореф. дис. на соискание научной степени канд. юрид. наук / Л.В. Сони́на. – Екатеринбург, 2001. – 20 с.
10. Фридман Л. Введение в американское право: Пер. с англ. / Под ред. М. Калантаровой. – М.: Прогресс, 1992. – 286 с.
11. Оніщук М.В. Український конституціоналізм: від кризи – до ладу / М.В.Оніщук // Дзеркало тижня. Україна №17, 2013. – С. 3-4.
12. Климчук В. Эксцессы украинского конституционализма / Владимир Климчук // Сучасність – № 12 – 2008. – С. 3-4.
13. Белов Д.М., Ленгер Я.І. Парадигма конституціоналізму, як категорія конституційного права України / Д.М.Белов, Я.І.Ленгер // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 30-31 березня 2013 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. – 256 с.
14. Белов Д.М. Парадигма конституціоналізму: теоретичні питання / Д.М. Белов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2012. – Випуск 18. – С. 57-60.
15. Белов Д.М. Парадигма українського конституціоналізму: правова сутність та зміст / Д.М. Белов // Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки» – 2012. – № 4 (Частина I). – С. 32-35.
16. Byelov D., Kovach Ju., Lenger Ya., The Paradigm of Constitutionalism / D.Byelov., Ju.Kovach Ya.Lenger // Ponatie a character prava. Zbornik prispevkov z medznarodnej vedeckej konferencie (27 februara 2014). – Bratislava, 2014 – s. 55-60.
17. Byelov D., Lenger Ya., The Paradigm of Constitutionalism as a Philosophical-legal Category / D.Byelov., Ya.Lenger // Науковий вісник УжНУ. – Серія «Право». – Випуск № 23. – Частина 2. – Том 1. – 2013 р. – С. 123-126.

УДК 342.25; 342.34; 352.001.36

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

**Вишневецький С.Ф.,
здобувач**

Маріупольський державний університет

У статті досліджуються основні функції органів самоорганізації населення як суб'єктів місцевого самоврядування в Україні, теоретичні та практичні проблеми їх реалізації. Визначено місце функцій органів самоорганізації населення в системі функцій місцевого самоврядування. Визначені і проаналізовані основні критерії класифікації функцій органів самоорганізації населення, а також надана обґрунтована характеристика системи функцій цих суб'єктів місцевого самоврядування, досліджується взаємозв'язок між окремими функціями, механізм їх реалізації.

Результати дослідження дають змогу інституціоналізувати органи самоорганізації населення в Україні відповідно до міжнародно-правових стандартів у галузі місцевого самоврядування.

Ключові слова: органи самоорганізації населення, територіальна самоорганізація, локальна демократія, місцеве самоврядування, питання місцевого значення.

Вишневецький С.В. / ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ КЛАССИФИКАЦИИ ФУНКЦИЙ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ / Мариупольский государственный университет, Украина

В статье анализируются основные функции органов самоорганизации населения как субъектов местного самоуправления в Украине, теоретические и практические проблемы их реализации. Определено место функций органов самоорганизации населения в системе функций местного самоуправления. Определены и проанализированы основные критерии классификации функций органов самоорганизации населения, а также предложена обоснованная характеристика системы функций этих субъектов местного самоуправления, исследуется взаимосвязь между отдельными функциями, механизм их реализации.

Результаты исследования дают возможность институционализировать органы самоорганизации населения в Украине в соответствии с требованиями международно-правовых стандартов в сфере местного самоуправления.

Ключевые слова: органы самоорганизации населения, территориальная самоорганизация, локальная демократия, местное самоуправление, вопросы местного значения.

Vyshnevsky S.V. / THEORETICAL PROBLEMS OF CLASSIFICATION OF THE FUNCTIONS OF THE CITIZENS' SELF-ORGANIZATION BODIES / Mariupol State University, Ukraine

The present article investigates the main functions citizens' self-organization bodies as the subjects of the local self-government in Ukraine, theoretical and practical problems of their realizations'. It determines the place of the citizens' self-organization bodies functions in the system of the local self-government's functions. In this article we determine and analyses the main criterions of the classification of the citizens' self-organization bodies functions and also it is the scientifically grounded description of the system of the functions of the local self-government's subjects.

By analyzing the existing approaches to the classification of functions of local self-government subjects', the author perceives their division in accordance with the basic elements of municipal activity (objects, subjects, processes, methods, goals, objectives). According to the author, the municipal activities – a collection developed historical municipal experience, scientific knowledge of municipal and community practice skills, abilities, techniques, methods, targeted actions and human actions in the sphere of local self-government on local issues.

Based on the methodological approaches to understanding the phenomenon of municipal activities, the author proposes to differentiate the functions of the citizens' self-organization bodies on the following criteria: 1) objects of municipal activities of the citizens' self-organization bodies, which is a separate local issues and competences of these local self-government entities that occur in certain areas of municipal life (political, economic, social, cultural, environmental); 2) subjects of self-organization, i.e. types of the citizens' self-organization bodies and spatial levels of the establishment and functioning; 3) methods and techniques of the municipal activities, or technology of municipal self-organization, its process.

The results of research give opportunity to institute the citizens' self-organization bodies in Ukraine in accordance with internationally-legal standards in the sphere of local self-government.

Key words: citizens' self-organization bodies, territorial self-organization, local democracy, local self-government, the problem of local importance.

Вступ. Сучасний період життєдіяльності суспільства характеризується дедалі зростаючою соціально-політичною та економічною активністю громадян за місцем проживання. Це стосується, насамперед, вирішення питань, які пов'язані із сумісним проживанням на певній території, покращенням соціально-побутових умов життя різних верств населення. Вираженням цієї діяльності стають нові форми самоорганізації та самоврядування: ради, комітети самоврядування жителів мікрорайонів, житлових комплексів, селищ, кварталів, домів та інші аналогічні структури. Це безпосередньо стосується інституту органів самоорганізації населення (далі – ОСН) як форми локальної демократії, який знайшов своє відображення в ч. 6 ст. 140 Конституції України та положеннях законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.) та «Про органи самоорганізації населення» (2001 р.) тощо.

Згідно з Конституцією України сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші ОСН і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна. Підняття статусу ОСН на конституційний рівень свідчить про велике значення вказаних інститутів не лише для вирішення питань місцевого значення, а й для становлення муніципальної демократії та громадянського суспільства в Україні.

Такі органи є однією з форм участі жителів – членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах – у вирішенні питань місцевого значення. У цьому аспекті ОСН – форма реалізації місцевого самоврядування населенням певної мікротериторії (мікрорайону, житлового комплексу, іншої частини адміністративно-територіальних одиниць) для самостійного, відповідального вирішення питань місцевого значення, виходячи з інтересів населення відповідної території, на основі законів та прийнятих відповідно до них локальних нормативних актів, із використанням власних та залучених матеріальних і фінансових ресурсів.

За своїм статусом ОСН – це самостійна ланка системи місцевого самоврядування, яка має свої завдання й цілі, функції і повноваження. Інститут ОСН не применшує ролі та значення основних представницьких органів місцевого самоврядування – сільських, селищних, міських рад. Вони були й залишаються провідною ланкою серед органів місцевого самоврядування. Однак для того, щоб місцеві ради та їх виконавчі комітети могли ефективно функціонувати, вирішуючи різнопланові питання місцевого значення, вони повинні (мають) спиратися на ініціативу та активність населення, одним із проявів яких і є ОСН. Вітчизняний та світовий досвід організації місцевого самоврядування свідчить про колосальний потенціал та важливу роль ОСН у реалізації його завдань та функцій.

Постановка питання. Слід зазначити, що саме проблема функцій ОСН є однією з ключових у теорії місцевого самоврядування та сучасного муніципального права. У науковій літературі є колосальний масив публікацій щодо феномену місцевого самоврядування, проте питання визначення та класифікації функцій його суб'єктів, зокрема ОСН, є майже не дослідженими, що в умовах становлення вітчизняної моделі місцевого самоврядування, модернізації та перспективного розвитку його системи зумовлює особливу актуальність цієї проблеми.

Актуальність теми дослідження зумовлена до того ж комплексним та багатогранним характером місцевого самоврядування як правового інституту та соціального феномена. Варто враховувати й масив та характер норм національного законодавства, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з організацією і функціонуванням місцевого самоврядування в цілому та ОСН зокрема. Така особливість правової регламентації діяльності територіальних громад та їх організаційних структур, у тому числі й ОСН, вимагає досягнення оптимального співвідношення та єдиної концептуальної спрямованості цих норм. У зв'язку з цим особливого значення набуває встановлення концептуальних теоретичних та муніципально-правових засад функціонування ОСН, що мають бути вихідними для галузевих науково-юридичних досліджень цієї проблематики.

Дослідження функцій ОСН вимагає загальнотеоретичних узагальнень та виявлення закономірностей, притаманних даному інституту муніципального права, що, у свою чергу, дозволить визначити загальну спрямованість реформи місцевого самоврядування та пріоритети муніципального розвитку, а також оцінити відповідність існуючих правових, організаційних та фінансово-економічних основ місцевого самоврядування потребам соціуму.

Результати дослідження. Центральним питанням у теорії функцій ОСН є питання про їх класифікацію (систематизацію, поділ, групування, категоризацію). У теоретичному відношенні це, насамперед, питання вибору критеріїв класифікації та чіткого керівництва ними, а також раніш наведеним визначенням функцій ОСН, у практичному відношенні – це питання повноти охоплення діяльності ОСН як суб'єктів місцевого самоврядування та врахування об'єктивно сформованого «поділу праці» в муніципальній діяльності у середині системи місцевого самоврядування [2, с. 18].

Тому, розробляючи класифікацію функцій ОСН, слід спиратися на досвід роботи територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також на досягнення наукової думки в галузі функціонального аналізу суб'єктів муніципального права. З даного приводу в літературі є багато точок зору, які відрізняються одна від одної за критеріями класифікації, рівнем диференціації та інтеграції їх, за іншими ознаками. Саме відсутність чітких критеріїв відокремлення певних напрямів і видів муніципальної діяльності подекуди не дозволяє однозначно визначити склад функцій ОСН.

Успішне вирішення питання про класифікацію функцій ОСН можливе лише за умови, якщо ми виявимо будь-які об'єктивні критерії, що слугуватимуть відправним пунктом класифікації. Класифікація функцій ОСН пов'язана з предметною характеристикою їх діяльності, тобто з тим, на які групи суспільних відносин вона впливає. Автор дотримується думки, що «функції об'єктивні за походженням, але суб'єктивні за формулюванням, класифікацією та реалізацією» [4, с. 19], отже безоб'єктивних (безпредметних) функцій немає і бути не може.

Безумовно, будь-яка класифікація є умовною та суб'єктивною, виступає результатом певного спрощення існуючих граней між видами, враховуючи, що вони завжди є умовними та відносними. З розвитком знань про

певний предмет відбувається уточнення та зміна класифікацій. Свої корективи, безумовно, вносить і практика застосування відповідних класифікацій. У цьому аспекті, класифікація самоврядних явищ та процесів, їх форм, видів та, особливо, функцій є тому підтвердженням. З часом з'являються нові функції, критерії поділу та їх класи тощо.

Вихідним моментом у виборі критеріїв класифікації функцій ОСН має бути визначення функцій ОСН. На наш погляд, функції ОСН – це основні напрями та види нормативно-регламентованої й організаційно-забезпеченої муніципальної діяльності ОСН щодо вирішення окремих питань місцевого значення, обумовлені об'єктивними потребами муніципального розвитку відповідної території з точки зору внутрішніх і зовнішніх завдань територіальних громад, в яких виражаються і конкретизуються сутність та соціальне призначення самоорганізації населення.

Враховуючи, що згідно із цим визначенням функції ОСН обумовлюють собою муніципальну діяльність (вони є її основними напрямками і видами), то в якості критеріїв їх класифікації, на наш погляд, слід брати, насамперед, основні елементи даної діяльності. Такий напрям у науці муніципального права є найбільш перспективним, хоча комплексних досліджень функцій місцевого самоврядування у вітчизняній науці немає.

Втім, тенденція до становлення праксеологічного підходу у вітчизняній науці муніципального права вже намітилася [1–3; 5–6; 9; 11]. Будь-яка діяльність – складне структуроване поняття, вона виступає в єдності низки елементів, таких як цілі, суб'єкти, об'єкти, засоби, форми, методи діяльності. Дослідники в якості критеріїв класифікації функцій ОСН використовують поряд зі сферами та соціальним призначенням такі критерії, як суб'єкти, способи, форми, засоби діяльності тощо.

Так, наприклад, російський вчений В. С. Кашо, аналізуючи функціональні основи взаємодії місцевих рад та органів територіального громадського самоврядування як суб'єктів системи територіального управління, узагальнює практику діяльності органів територіального громадського самоврядування у певних напрямках: а) у галузі планування економічного та соціального розвитку території, формування її бюджету; б) у галузі будівництва, використання та охорони природних ресурсів, екології; в) у галузі житлового, комунального господарства та благоустрою; г) у галузі торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування населення; ґ) у галузі охорони здоров'я, виховання, освіти та культури; д) у галузі організації досугу, культурно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи; е) у галузі охорони правопорядку, захисту прав та законних інтересів громадян; є) у галузі соціального захисту громадян та руху милосердя [7, с. 11–12]. Таким чином, ми бачимо, що автором в якості відправної основи класифікації функцій ОСН фактично обрано лише галузевий (сферний) критерій, що робить її доволі фрагментарною та неповною.

У дисертації О. Г. Остапенко запропоновано класифікацію функцій ОСН, зокрема їх поділ: (а) за формами діяльності (на правотворчу, правозастосовчу, контрольну, установчу й правоохоронну); (б) за характером діяльності (на представницьку й інтегративну); (в) за об'єктами впливу (сферами діяльності) (на політичну, економічну, соціальну, культурну, екологічну, ідеологічну, виховну та ін.) [10, с. 4]. Така класифікація в цілому має комплексний характер, в її основі – кілька критеріїв, однак, враховуючи специфіку ОСН як суб'єктів, які створюються виключно за територіальною ознакою, з поля зору автора випадає відповідна територіально-просторова градація функцій ОСН.

Вітчизняною дослідницею Д. В. Кольцовою в результаті авторської класифікації функцій ОСН виділено т. зв. традиційні функції (представницька, фінансова, екологічна, облікова, культурна), які визначені в існуючому законодавстві України. Нею запропоновано розширити зміст

низки існуючих функцій, таких як: економічна (прогнозування економічного розвитку території, участь у прийнятті управлінських рішень з питань розвитку території, планування розвитку території); інформаційна (інформаційний зв'язок із громадянами, обговорення проектів рішень з розвитку територіального утворення); виробнича (задоволення матеріальних послуг і потреб мешканців, робота з підвищення рівня якості надання місцевих послуг); безпека діяльності (юридична підтримка громадян, громадських організацій при захисті їхніх прав, охорона громадського порядку), а також виділено такі нові функції ОСН: адміністративна (управління кадрами ОСН (підготовка, підвищення кваліфікації, розподіл кадрів)); соціальне партнерство (взаємозв'язок між роботодавцями, громадськими організаціями, громадянами, органами місцевого самоврядування, органами державної влади) [8, с. 5–6]. Як ми бачимо, в даному випадку автором фактично не використовується критеріальний поділ функцій ОСН, їх класифікація носить дещо лінійний характер, тобто йдеться лише про перелік функцій.

Більш вдалою є спроба класифікації функцій ОСН, запропонована О. В. Багановим, на думку якого їх доцільно класифікувати за низкою ознак місцевого самоврядування та муніципальної діяльності суб'єктів його здійснення, а саме: за її суб'єктами, об'єктами, способами, засобами, здійсненням, походженням, умовами здійснення та іншими ознаками. Відповідно, функції ОСН, вважає він, можна диференціювати за: 1) об'єктами, тобто цілями і завданнями ОСН; предметами видання, тобто певними галузями місцевого життя. Такими галузями є політична, економічна, соціальна, культурна, екологічна. Відповідно до цих галузей місцевого життя слід розрізняти об'єктні функції ОСН: політичні, економічні, соціальні, культурні та екологічні. Залежно від сфери реалізації цих функцій їх можна поділяти на внутрішні і зовнішні об'єктні функції; 2) видами ОСН та територіально-просторовими рівнями їх створення та функціонування. Відповідно до цього можна виділити систему суб'єктно-територіальних функцій ОСН: функції ОСН, які створюються на рівні територіальних громад села, селища, міста; функції будинкових, вуличних, квартальних та інших ОСН; 3) способами, засобами і методами здійснення муніципальної діяльності. Згідно з цим доцільно виділяти систему технологічних, або владних функцій ОСН. Комплекс цих функцій ОСН утворюють представницька, установча, інформаційна, планування та програмування розвитку відповідних територій, нормотворча, матеріально-технічна і функція соціального контролю та ін. [2, с. 18–19].

Навряд чи в контексті даного дослідження має сенс розглядати всі спроби класифікувати функції суб'єктів місцевого самоврядування, однак, безумовно, накопичений досвід має бути використаний у створенні вітчизняної теорії функцій ОСН. Таким чином, спираючись на досягнення правової думки в галузі теорії функцій місцевого самоврядування, а також аналіз характерних якісних рис муніципальної діяльності (її основних напрямів і видів) локально організованих структур, можна дійти висновку про те, що основними елементами цієї діяльності є об'єкти, суб'єкти, способи, засоби, цілі, завдання. Вони і повинні використовуватися в першу чергу в якості критеріїв класифікації функцій ОСН.

Аналізуючі запропоновані підходи до класифікації функцій суб'єктів місцевого самоврядування, ми в цілому сприймаємо їх поділ за основними елементами муніципальної діяльності (об'єктами, суб'єктами, способами, засобами, цілями, завданнями), хоча й вважаємо за потрібне зробити певні уточнення, пов'язані, по-перше, з розумінням поняття «муніципальна діяльність», враховуючи, що в більшості цитованих праць такого аналізу ми не зустрічаємо, та, по-друге, з авторським підходом до сутнісних та змістовних характеристик критеріїв класифікації функцій ОСН.

Так, на наше переконання, муніципальна діяльність – це сукупність вироблених історичним муніципальним досвідом, науковим муніципальним пізнанням та муніципальною практикою навичок, вмінь, способів, засобів, цілеспрямованих вчинків та дій людини у сфері місцевого самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення. Виходячи з комплексного характеру та багатогранності проявів (люди, проблеми, інтереси, знання, інформація, ресурси, технічні засоби тощо), основними атрибутивними характеристиками муніципальної діяльності є:

1) орієнтованість муніципальної діяльності на задоволення місцевих інтересів, потреб населення в різних послугах, вирішенні місцевих проблем, облаштуванні території, створенні умов для відтворення та розвитку людини. Народження людини, її здоров'я, дорослішання, навчання, працевлаштування, шлюб та сім'я, старіння, смерть – у рамках цих життєвих циклів в основному замикається життєдіяльність місцевого співтовариства. Такого роду природний характер проблем муніципальної діяльності (по суті, муніципальної життєдіяльності) в цілому обумовлює особливу муніципальну соціальність (об'єктна домінанта);

2) полісуб'єктність муніципальної діяльності, насамперед, наявність таких основних суб'єктів, як населення (місцеве співтовариство), органи та посадові особи місцевого самоврядування, які діють від імені та в інтересах місцевого співтовариства. Попри це, формоутворюючою основою муніципальної діяльності є територіальна громада. Саме підхід до муніципальних спільнот як до основи та структуроутворюючого елементу системи місцевого самоврядування, муніципальної влади та муніципальної діяльності, а не як до її другорядного і побічного компонента дозволяє відродити розуміння місцевого самоврядування як основної форми реалізації народовладдя в буквальному сенсі, а також сформувати дієздатний механізм самоорганізації населення для вирішення власних проблем (суб'єктна домінанта);

3) фактичне співпадіння суб'єкта та об'єкта муніципальної діяльності, за якого населення (територіальна громада) з його інтересами, проблемами, нестатками, питаннями місцевого значення тощо виступає не тільки первинною суб'єктною основою місцевого самоврядування (жителі як головний місцевий ресурс), а як ціль, об'єкт муніципальної діяльності (такого роду кореляції немає в жодному іншому виді управлінської діяльності);

4) локально-територіальна обмеженість, що завжди кореспондує муніципальній діяльності, яка виникає, розвивається, збагачується за змістом та формою, реалізується на законодавчо оформлених нижніх територіальних рівнях. Це простір, що відрізняється певною цілісністю, позначається адміністративними, природно-географічними, господарсько-економічними, інформаційними й іншими кордонами (територіально-просторова домінанта);

5) процесуалізація та технологізація муніципальної діяльності, яка пов'язана із систематичністю, послідовністю дій, які здійснюють суб'єкти місцевого самоврядування, тобто йдеться про стадійність, етапність, багатозначність муніципальної діяльності в ході вирішення тієї чи іншої справи локального характеру, що, у свою чергу, обумовлює поліфункціональність муніципального управління та місцевого самоврядування (процесуально-технологічна домінанта);

6) наявність специфічних методів муніципальної діяльності, які можна диференціювати, власне, як методи функціонування суб'єктів місцевого самоврядування та методи забезпечення реалізації завдань та цілей муніципальної діяльності (інструментальна домінанта).

Висновки. Спираючись на означені методологічні підходи щодо розуміння феномену муніципальної діяльності, вважаємо за можливе диференціювати функції ОСН за такими критеріями:

1) об'єктами муніципальної діяльності ОСН, якими є окремі питання місцевого значення, що вирішують відповідно до закону ОСН, та предмети відання цих суб'єктів місцевого самоврядування, які виникають у певних сферах муніципального життя. Адже, визначаючи ОСН однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення, Закон України «Про органи самоорганізації населення» (частина перша ст. 3) визначив питання місцевого значення як основну телеологічну детермінанту їх створення та функціонування.

Сферами муніципального життя є політична, економічна, соціальна, культурна, екологічна. Відповідно до цих сфер слід розрізняти об'єктні функції ОСН – політичні, економічні, соціальні, культурні та екологічні. Залежно від спрямованості муніципальної діяльності ОСН (просторових меж реалізації функцій) об'єктні функції поділяються на внутрішні та зовнішні;

2) суб'єктами самоорганізації населення, тобто видами ОСН та територіально-просторовими рівнями їх створення та функціонування. Адже згідно з частиною першою та другою ст. 7 Закону України «Про органи самоорганізації населення» ОСН створюється за територіальною ознакою. Територією, в межах якої діє ОСН, може бути частина території села, селища, міста, району в місті, у межах якої проживають жителі, які обрали цей орган.

Ми вважаємо, що відповідно до цього критерію можна виділити систему суб'єктно-територіальних функцій ОСН: а) функції сільського, селищного комітету – в межах території села, селища, якщо його межі не співпадають з межами діяльності сільської, селищної ради; б) функції вуличного, квартального комітету – в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками в місцях індивідуальної забудови; в) функції комітету мікрорайону – в межах території окремого мікрорайону, житлово-експлуатаційної організації в містах; г) функції будинкового комітету – в межах будинку (кількох будинків) в державному і громадському житловому фонді та фонді житлово-будівельних кооперативів; г) функції комітету району в місті;

3) способами, засобами й методами здійснення муніципальної діяльності, або технологією муніципальної самоорганізації населення, її процесом. Згідно з цим доцільно виділяти систему технологічних або процесуальних функцій ОСН. Комплекс цих функцій ОСН утворюють представницька, установча, інформаційна, планування та програмування розвитку відповідних територій, нормотворча, матеріально-технічна, функція соціального контролю та ін.

Вважаємо, що класифікація функцій ОСН за означеними критеріями забезпечить найбільш оптимальне уявлення про основні напрями та види муніципальної діяльності даних суб'єктів місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баймуратов М. О. Функції і повноваження територіальних громад / М. О. Баймуратов // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – Том 1. – О. : Юридична література, 2002. – С. 104–117.
2. Батанов О. В. Деякі теоретичні проблеми функціонування органів самоорганізації населення / О. В. Батанов : матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф. [«Місцеве самоврядування та самоорганізація населення в м. Києві : стан, проблеми та ризики розвитку»] : (15 березня 2006 р. м. Київ) / за заг. ред. Литвина О. П., Кампо В. М., Корнієнка М. І. – К., 2006. – С. 16–23.
3. Батанов О. В. Функції територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / О. В. Батанов ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2000. – 22 с.

4. Гулина В. В. Функции местного самоуправления : институционально-правовое исследование : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право ; Конституционный судебный процесс ; Муниципальное право» / В. В. Гулина ; Казанский (Приволжский) федеральный университет. – Казань, 2013. – 32 с.

5. Дробуш І. В. Функції представницьких органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / І. В. Дробуш ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2002. – 16 с.

6. Задорожня І. В. Функції органів місцевого самоврядування : загальнотеоретичний аспект / І. В. Задорожня // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 8. – С. 14–21.

7. Кашо В. С. Организационно-правовой механизм взаимодействия местных Советов народных депутатов и органов территориального общественного самоуправления : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Государственное право и управление ; советское строительство ; административное право ; финансовое право» / В. С. Кашо ; Свердловский юридический институт. – Екатеринбург, 1991. – 16 с.

8. Кольцова Д. В. Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 «Місьцеве самоврядування» / Д. В. Кольцова ; Донецький державний університет управління МОН України. – Донецьк, 2007. – 20 с.

9. Любченко П. М. Функції місцевого самоврядування: проблеми теоретичного й нормативного визначення / П. М. Любченко // Проблеми законності : Республіканський міжвідомчий науковий збірник. – 2003. – Вип. 64. – С. 12–22.

10. Остапенко О. Г. Правовий статус та організація діяльності органів самоорганізації населення в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / О. Г. Остапенко ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – 20 с.

11. Сергієнко О. В. Функції посадових осіб місцевого самоврядування та їх класифікація / О. В. Сергієнко // Проблеми законності : Акад. зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 98. – С. 27–34.

УДК 342:341.231.14

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД 1950 Р. ЯК КОНСТИТУЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ

Забокрицький І.І.,

здобувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства

Ужгородський національний університет,

асистент кафедри адміністративного та інформаційного права Інституту права та психології

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті проаналізовано роль Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини як конституційного інструменту. Розглянуті основні проблеми, що виникають на шляху утвердження Конвенційної системи захисту прав людини в українській правовій системі, та висловлена пропозиція про закріплення такої на конституційному рівні.

Ключові слова: Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод; практика Європейського суду з прав людини; конституційний інструмент; права людини; джерело права.

Забокрицкий И.И. / РОЛЬ ЕВРОПЕЙСКОЙ КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД 1950 Г. КАК КОНСТИТУЦИОННОГО ИНСТРУМЕНТА / Ужгородский национальный университет, Национальный университет «Львовская политехника», Украина

В статье проанализирована роль Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 г. и практики Европейского суда по правам человека как конституционного инструмента. Рассмотрены основные проблемы, возникающие на пути утверждения конвенционной системы защиты прав человека в украинской правовой системе, и высказано предложение о закреплении таковой на конституционном уровне.

Ключевые слова: Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод; практика Европейского суда по правам человека; конституционный инструмент; права человека; источник права.

Zabokritsky I.I. / ROLE OF THE EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS OF 1950 YEAR AS A CONSTITUTIONAL TOOL / Uzhgorod National University, National University «Lviv Polytechnic», Ukraine

This paper analyzes the role of the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950 and of the European Court of Human Rights as a constitutional instrument. The main problems that arise in the process of establishing Convention system of human rights protection in the Ukrainian legal system are analyzed. The proposal to fix this system on the constitutional level in Ukraine is made.

Key words: European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms; European Court of Human Rights; constitutional instrument; human rights; source of law.

Актуальність проблеми. Особливим міжнародним договором, що встановлює унікальний механізм захисту прав людини на європейському континенті, є Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р [1]. Унікальність її полягає в діяльності Європейського Суду з прав людини (ЄСПЛ), що покликаний максимально гарантувати права людини, передбачені Конвенцією, а тому питання, пов'язані із застосуванням Конвенції, заслуговують на окремий розгляд. Надзвичайно важливим стало прийняття 23 лютого 2006 р. Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [2], особливо положення глави 4 Закону, зокрема щодо застосування судами при розгляді справ Конвенції та практики суду як джерела права (ст. 17). Питання місця Конвенційної системи захисту прав людини як у правовій системі загалом, такі і з точки зору конституційного права вже частково

розглядалися у працях Т.І. Дудаш, Д. Шпільмана, А. Світа, Х. Келлер, А. Дідікіна, А. Мелешевича, В. Палука, Ю. Попова, Р. Арнольда, А. Фон Богданди та інших. Таким чином, Конвенційна система захисту прав людини грає важливу роль у системі українського права, зокрема конституційного, що викликає необхідність розгляду природи такої як конституційного інструменту, що є універсальним досягненням європейської практики конституціоналізму.

Відповідно, метою даного дослідження є аналіз ролі Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини саме як конституційного інструменту, що виник та розвивається як досягнення спільного європейського конституційного простору.

Виклад основного матеріалу. Щодо місця Конвенції та рішень Суду в системі конституційного права можна за-